

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
НЫЗЫЛ ХОРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ НЫЗЫЛ ХОРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

Нийтиник ажилыңа колхозчуларның идеякейин бедидер

Колхозчу массаларың чогадыкчы идеякейи—СЭКП-нің XX съездинин тәуелдиги шийтирлерин амылрага боттандыраы дөш чыдышканың демиседин үдөсини боуар.

Партия болгаш чазак колхозтарга бот-тывынгыр чорук хөгжөөн турарыңа бүгү-ле эргежок чугула чүддери кылып турар. Планнашкынның чаа чуруму колхозчуларның, көдөөнүң бүгү ажил-ишчилериниң чогадыкчы инициативанын хөгжүдүргөн берген, оларнык идеякейин көдүргөн болгаш ажил-агыны чорударың алаан бодамчалык оргнаастаарыңа дузалаан. Маңаа көдө ажил-агы артелиниң Уставының болгаш ай санында аванылашканың дугайында доктаал база уруг ролду ойнаан.

СЭКП ТБ-ның болгаш СССР-нің Министрлер Чөвдөлүгүнүн көдө ажил-агы ажилдачыларыңа Ийгириңиз ийи-биле деткивишаа, колхозчулар МТС-тер болгаш совхозтар амылчылары-биле калык чаа сорулгаларың күседирине бодунуң күштерин болгаш аргаларың мобилизастап турар. 1958 чылда көдө ажил-агының бүгү адырларының улам мыайты көдүрүшкүңүңе, хамыкташ мурнуңа тараа бүдүрүңгө, сүтүгү болгаш мыагыңа өттиг мал ажылының хөгжүдүрүңгө эргиделгич чыл болдурган турарыңа колхозтар болгаш МТС-тер байлаа курлавыраарың база аргаларың болуп турар. Черия, техниканы өлкө амылраа, күш-ажылдык болгаш хөргөңдөрүңүң өтөөш чарыгалдарың үндүрүп тургаш мал болгаш чер ажылының хөй продуктуларың бээр херек.

Колхозтарның экономикагын көдүрүшкүңүң, оларнык оргнааста ажил-агы талазы-биле быжыгары нийтиник ажил-агының колхозчуларның идеякейин улам мыай бедидерден, күш-ажылдык сагыла-чуруму быжылаарыңдан болгаш күш-ажылдык бүдүрүчүлүүн өстүрүңдөн шутт хамазар-жыр.

Дыка хөй колхозтарда колхозчуларның кол массасы артелиниң ишти хуралында доктаалган күш-хүннеринин минимумун чүгө күседип турар өвөс, харын азыр күседип турарлар. Оң-биле калык көдө ажил-агы ажилдарының шынарчыче уаг күчөгөңгү салдынып турар. Тараа, өңт, сүт болгаш өскө-даа продуктулар бүдүрүңгө көдүрүшкүңүң талазы-биле материалдык сөдүрүшкүңүң аңаа улау саалдарың. Артеле кезигүңүңер боттарыңың үстүңдөңгү күш-ажылы дөш хөй ашканы, тарааны база өскө-даа продуктуларың ап турар. Ай санының аванылашканың болгаш немедө төлөвирни калбаа-биле ажил-аг ап турар. Эки ажил дөш колхозчуларың мактарыңың кандык-бир бодамчалык кевири күш-ажылдык бүдүрүчүлүүн өстүдөңгө эки саалдарың чедирип турар.

Мыдык болбаа-даа областың алаан хөй колхозтарыңа колхозчуларның чамдык кезин күш-хүннериниң доктаатынган минимуму күсетпейн, база бир чамдыктарың яны-бүрү чыдаааннар-биле нийтиник ажил-агының ажилдарыңдан отбалап турар фактылар өвөш өвөс. Чижээ, эртен чылын областың күш-ажыл боуар.

Каттышкан Араб Республиканың Президентизи Гамаль Абдель Насер Москвага ээл келген

Каттышкан Араб Республиканың Президентизи Гамаль Абдель Насер бодунуң эдиртин чораз ажилдери-биле калы Совет Эвилелиниң хоорайларың кезип чораша, май 12-нин кезжөөндө Москвага ээл келген. КАР-дан келген аалчылар Ташкент, Баку, Сухуми, Сочи, Златоуст, Киев, Ленинград, Сталинград хоорайларга чораша.

Оң-биле калы Президент Насерин СССР-ге аны-чорук кылып чордуп чораша иштер И. А. Мухитдинов, А. Н. Косыгин, СССР-нің Давид Советиниң Президиумунуң Даргазының ораакчызы М. Рахматов болгаш оң-даа өскелер Москвага ээл келген. Внуково аэропортга келгенерин СССР-нің Министрлер Чөвдөлүгүнүн Даргазының бирги ораакчызы Ф. Р. Козлов, СССР-нің Давид Советиниң Президиумунуң кезигүү А. А. Андреев, СССР-нің Даштык херектер министри А. А. Громыко болгаш өскө-даа кайжылар уткааннар. (СЭТА).

Сиген шөлдерин сайзырадып турар

Барың-Хемчик районунуң «Большевик» көдө ажил-агы артели мал чөмөри белеткөөр талазы-биле эртен чылдың четпестерин каттаптава сорулга-биле сиген шөлдериниң аштаалыны болгаш суггарылаан баш бурунгаар чорудуп эгилөө. С. Доорага ууртуван 15 акнаа составтаг тускай эвөс Даг-

шымдар колхозчуларыңдан 4413 кижичи күш-хүннеринин минимумун күсетпейн, 834 кижичи колхоз бүдүрүлгөсиге шутт киришпөөн, 551 колхозчулар яны-бүрү бүдүрүлгө, алаан черлеринге хөдөсиленип азыдаан.

Сүт-Хөл районунуң колхозтарыңдан 413, Бай-Тайгадан—219 колхозчулар, Барың-Хемчиктен—84 колхозчулар 1957 чылда чамгыс-даа күш-хүнү ажилдааан. Мыагыңа Бай-Тайга районунуң «Малчың» колхозтан 50, «Тилдегелен»—55, «Мурнакчыдан»—58, Тес-Хемнин Ленин аттыг колхозтан—28, Таңдың «Совет Россия» колхозтан—42, Барың-Хемчиктин «Большевик» колхозтан—60 колхозчулар эртен чылын колхоз бүдүрүлгөсиге шутт киришпөөн. Мыдык колхозтар көдө ажил-агы ажилдарың өй-шаңаа күседип мыла-байн турар. Ол чорук продукция бүдүрүңгө багай саалдарың болуп, ак-сөткүлүг колхозчуларың күш-ажыл төлөвирин кудуладып турар.

Мындык чорук-биле моон сонгаар элгичи болбас. Нийтиник бүдүрүлгөсиге мыдык колхозчуларың киржилге чок эрттип турар чорунуң дугайында айтырыгың колхоз бүдүрүлгөсиге кирчегеңгил көөр, мыдык калык эвөс болушкүңүңүң чыдааганың илердип болгаш кижизиделгичи тодаргай хемчегерип алар, а чугула апарган таварылаарга артеле бүдүрүлгөсиге киржилге чалгаа, шүшпөң колхозчуларга кеземче хемчег көргүзөр херек. Колхозчу бүрүзү нийтиник ажилыңа киржи күзөөлөгөңгү. Чүгө мыдык байлаа колхозтарының эконо-миканы көдүрүп, мычангаш колхозчуларың материалдык чаагай чорук өкөжир.

Колхоз даргазы баштаар черинде кезигүңүңер болгаш партия оргнаастаарың-биле калы колхозчуларнык калбак киржилгези-биле четпестери болгаш жоудаашкыны дүргөн ууттарарың оруктарың база аргаларың тып боуар. Мычангаш колхозтарың удурутчуларың, партия оргнаастаарың колхоз бүдүрүлгөсиге хөй күш үнөр ажилдарың механизастап, колхозчуларга бүдүрүчүлүк ажилдар аргаларың түргүзүп, оларнык ортузунга кижизидилге ажилын күштедирип тургаш, күш-ажыл кылып колхозчу бүрүзү доктаатынган күш-хүннеринин минимумун чүгө күседирин эвөс, харын доктаамаал азыр күседирин чедип алыр ужуруг. Колхозтуң удурутчузу колхозчу массаларың эки оргнаастаачы болуп, колхоз бүдүрүлгөсиге оргнаастаарыңа болгаш артелиң херектерин өргөлөп баштарарыңа колхозчуларнык идеякейин болгаш инициативаның бүгү талазы хөгжүдөр база деткирп күзөөлөгөңгү.

Колхозтарга күш-ажылдык бүдүрүчүлүү бедидерин, нийтиник сагыла-чурумуң быжылаарың чүгө артеле ажил-агының өргөлөп башкаларыңа эр, хөргөңгү колхозчуларнык идеякейин киржилгезинге үндөшкөн чедип алыр. Колхозчуларнык политика болгаш бүдүрүлгө талазы-биле өздөңгө СЭКП-нің XX съездинин шийтирлерин чедип-иштиник боттандыраарың үдөсини боуар.

Советиниң Президиумунуң Даргазының ораакчызы М. Рахматов болгаш оң-даа өскелер Москвага ээл келген. Внуково аэропортга келгенерин СССР-нің Министрлер Чөвдөлүгүнүн Даргазының бирги ораакчызы Ф. Р. Козлов, СССР-нің Давид Советиниң Президиумунуң кезигүү А. А. Андреев, СССР-нің Даштык херектер министри А. А. Громыко болгаш өскө-даа кайжылар уткааннар. (СЭТА).

Ужунда сиген шөлүн суггарар буганың унун алгызы казып септөөр. Ол мыкшак Тесе-Халда, Сынк-Кежигде, Уалыг-Дагда сиген шөлдерин суггарар 50 ажаг арык сумунарны казып, даш, бөк, күзүрүмүн аштаап, ол сиген шөлдерин суггарар турар.

ЧАСКЫ ХОВУ АЖЫЛДАРЫҢА ШАК, МИНУТА БҮРҮЗҮ ҮНЕЛИГ

Георгий Прокудиниң трактор бригадасында

Георгий Прокудиниң удурутчулары трактор бригадасы Каз-Хем районунуң хоуларының ажил-ишчилериниң ортузунда калбак суггарыч болуп турар. Бригаданың механизаторлары «Коммунизмче орук» колхозтуң хоуларыңа ажилда-вышаан, чыл бүрүдө бедик көргүзүлгөсиге чедип ап турар. Мычангаш олар бо чылын часкы хову ажилдарың чорударыңа таарымчалык хүнерин четикпей маанп турганнар.

Механизаторлар хову ажилының баштайгы хүнеринде эгелдеш ажилдык бедик стилди көргүсөң болгаш бедик бүдүрүчүлүк чорукту чедип алган. Тракторист Бузма Лифанов бодунуң үлгеричөөн бир-ле дугаарыңа көргүсөң. Ол часкы чер адырлыгыңа хүн онаадамың 200 хуу күсеткен. Оң чаагай үлгерин тракторист Яков Лубошников элгерген. Ол эгелдеш бүрүзүдө барык-ла ийи нормаларың күседип, агрегатка 100 гектар черин илгиртевишаан, худийликтең. Өскө-даа трактористер ажилдык бедик бүдүрүчүлүүн чедип алганнар.

Кызыл-тастың массалык чамылазы эгелдеш. Механизаторлар болгаш тараажылар ажилдык темпидерин хүн бүрү өстүрүп турган. Тракторист Кузьма Лифановтуң агрегатка «ДТ-54» тракторга кошкан 4 саяла-биле май 3-те 115 гектар кызыл-тасты чаштырган. Иван Мухаченковтуң агрегатка эгелдеш 12 гектары чаштыгар тургаш, май 4-те 17 шак иштиңде 49 гектары чаштырган.

Бо хүнерде техникти болгаш оргнаастап чамдык четпестер база болулап турган. Мыдык болбаа-даа ол четпестер хүн бүрүдө өвөшкөн турган.

Май 5-те Б. Лифановтуң агрегатка ажилды эгелдешкөн онза хынамчалык белеткенен. Тракторист техникти ажаалдаан эки чоруткан. Чаштырмычлар С. Пирогов, Баданай, О. Доржу, А. Еспов олар саялаарың каттап-кап көрүп, оларнык ажилын хымааннар. Оң соонда Бузма Сидорович, чолаачы Ч. Орустук, чүдүрүчүлөр Орлов, Эндухов, саялаарже үрелен өстүртүр Воробьев олар-биле агрегатты

Бүгү-эвилелдин көдө ажил-агы дөшкөңгө 1958 чылдың май 11-де воскресеньде ажилтыңган. СЭТА-ның корреспондентизи БКАД-тың бо чылгы сезонунга калык чаа чүддери көргүсөң турарыңа чугаалп бөорин СССР-нің Көдө ажил-агы министри дөшкөңгөңгү Кол комитетиниң даргазы эш В. В. Мацкевичден дилөөн.

Бистияң чуртта көдө ажил-агы бүдүрүлгөсиге шынгың көдөр дугайында Коммунисттик партияңың болгаш Совет чазактың директиваларың амылраага боттандыраы дөш демиселге чедип алынган бүгү-ле дээр, мурнакчы чүддери дөшкөңгү көргүзүп турар деп эш Мацкевич чугаалаан.

1958 чылдың дөшкөңгөңгү чугула онза чүдүлү болза колхоз тургузуу улам мыай быжылаар болгаш МТС-терни эде оргнаастаар дугайында СЭКП ТБ-ның февраль Пленумунуң болгаш СССР-нің Давид Советиниң сессиясының шийтирлерин практиктик боттандыраары чырылары боуар.

Машиналар, электротехника, химия көдө ажил-агы бүдүрүлгөсиге улау ужуру-дузалык болуп турар. Дөшкөңгөңгү көрүчүлөрү көдө ажил-агыга дээр дуржулганы өнөрчүлүк-биле чөргөштер бистияң үлгүчүрүстүгү, мыагыңа трактор болгаш көдө ажил-агы машина тудуунуң чедип-иштинери-биле ак эки таныжар аргалык болулар. Көдө ажил-агы болгаш улетчүр делгелдериниң шөлчүстөрүңгө 600 ажаг яны-бүрү көдө ажил-агы машиналарың көргүсөң турар. Олар болза көдө ажил-агының бүгү адырларыңа эң хөй күш үнөр ажилдарың бүрүң-биле механизастаар аргаы берип турар чогур системалар бугаар шийтир чедип алынган. Тараа культураларың, кукурузаң, чигир саялаарың, хлопчатника тарып өстүрүңгү, си-

ресинер, кывар чүдү, сүт-биле хандыраарың чурумунуң дугайың чугаалашкан. Оларнык кижичи бүрүзү ажилдык чүгүлээни эки билдир болганнар. Адак сөздүңдө белеткел бүрүн дозулган. Агрегат делдем хову же ажилдык үнүккен. Хүн хирелдиг чымынды турган. Салгың-биле көдүрүлгөң хөйг дозууң аас, дүмчүк, карак, кулакче кирип, хөргүңү улам-на курдадып турган.

— Чер кургай бээр! Далайжы херек!—деп кижичи бүрүзү бодол, каш долганың кылгаш-ла тракторну, саялаарың хынап көрүп турган.

... Агрегат база каттап ажилда. Хүн даг уагунче ажилталып кирип, илгиртин дүжүн турда вежөөк чөмөч чегеш механизаторлар тракторну, саялаарың база каттап хынап көргүлөөң. Ажил база каттап түгүчүлөөң. Дүңгөңүң үш шык. Ажил-ишчилер мотоганымың шагаарыңа үдө тергелдиг абыт келген. Ол болза повар Мария Соловьева ишик эккелгени ол.

Ажил-ишчилерин бирөөн:
— Чогур өйүңдө-ле көзүң-төр!

— Бригадир сагың човангыр болган-дыр ийиң. Силерге тем эгелдеш, ооздар! Эйт болгаш картофель-биле кылган поджарка куткан бустуг бачовту ажилдык шайдак база ижинер!—деп Мама чугаалаан.

Тракторист болгаш тараажылар чөмөчөңгү, бичи дымшаным алгаш ажилын үргүчүлөөң. Гүдүн чартып шак хире болганга дап атып, чырып, ажилдарың чык апарган.

Сөзүгү долгангың тондурчү турда Алексей Идновтуң эгелдеш агрегаттың кижилери четкелен келген. Шагырап турулкан, мычалыжак күзели ханга Лифановтуң агрегаттың кезигүңүңер гагоничке баскылаан. Олар вагоныкче чедип чорда үчөгөңгү Нихенко азытгы чедип келген:

— Бо эгелдеш силерниң ажилыңар 157 гектар-дыр!—дөң.
Мычангаш Кузьма Лифановтуң агрегаты үш дүн-хүн иштиңде 422 гектар кызыл-тасты чаштырган.

Н. ПЛАСОВСНИХ.

Бедик дүжүт дээш

КАРА-ТАА. (Телефон-биле). Чаа-Хөл району «Тилдегелен» колхоз часкы хову ажилың агротехниктиң негелдеш бугаар оргнаастаарың чорудуп турар. Тараа культураларың тарылаа плааны май 9-та азыр күсеткен. Тодаргайларга 1300 гектар плааны 112 хуу күсеткен, а кызыл-тасты пландан азыр 100 гектары тараан.

Колхозчу тараажыларың болгаш механизаторларың каттышкан хурамыңа бо чылын гектарлар орту-маа-биле 14 центнер тарааны өстүрүп азырын хүзөөңгөңгү. Оларнык сөзү боттут ажил-херектен карышпа.

Бо чылын хөргүңүңүң ажилдап кылганы болган чамыдамың чорутканы багай өвөс дээрин хымаалда көргүсөң. Кур болгаш куруккан 700 ажаг гектар шөлду немей илгиртедип алганыңдан аңгыда элден шөлдерге чамыдамың хамаракаратып чоруткан.

Увүшке черин чогур шыгы улау ужуру-дузалык. Тарылаа мурнуңуң шык багышыңыңың оргнаастагы чоруткан. Терезиниң сугтаг бугазыңың аштаалык дозулган, ам мыда 10 кижичи составтык эвөс сугтарыңа эгелдеш чорудуп эгелей берген.

Х. СҮНТЕР.

Темпни дүргөдөдир

Чаа-Хөл районунуң Ленин аттыг колхозу сөзүгү хүнерге чедир 410 гектар черге тараа культураларың чамы тараан. Трактористер эштер Дамба-Аураак, Төлө, Мылаштай чамы тарым нормаларың хүн-бүрүдө 250 хуулаң өрү күседип турар. Мыдык-даа болза, артеле нийти тарылганы темпиз оожум, оң дүргөдөдир чугула.

М. ТАНОЗ.

Хову турлаанда столуваа

Уаг-Хем районунуң «Партияңың XX съезди» көдө ажил-агы артелиниң баштаар чери часкы хову ажилыңа колхозчуларың болгаш механизаторларың бедик бүдүрүчүлүк ажилдарыңа таарымчалык байлады тургускан.

№ 2 хову бригаданың турлаанга да районду столувааны ажилдап турар.

С. КОМБУ.

Эгелээрин мурнааш, доозарың сөөлүрөткен

Эртенги хүн частың соок, кавыскалыг хүнерин үзө киргезип, дүңө хөдүктерге, бугалар уналарыңа дона берген кыска намызы дош-чугаштарың эрдип эгелей берген.

Ол чайны баштайгы ишиг хүнүнүң эгелеш—май бирини хүнү... Ол хиреде-ле Бай-Тайга районунуң колхозтарың хову-турлаагы тарылаа шөлдеринде часкы тарылаа барык-ла доштуң каалангыз. Ишити ажилдык темпиз эгелдеш үнөинге бодарга калба-даа кедергей оожум байдалче кирген.

Районуң «Мурнакчы» колхозу чамы тарылааны эгелдешкөн бээр ам барык-ла 20 ажаг хонустар эрттип турар.

Ажилдык баштайгы хүнеринде 567 гектар кызыл-тасты көчүк шалыкын чамың дозулуп, районунуң колхозтарың мурнуңа чоруп турган.

Ам хову ажилыңың темпиз ол колхозта шылдыжар аргажок сулааран. Сөзүгү дөрт хүнерин дүргү-зунда хову-даа, трактор-даа бригадаларың ажил ажил-херек кырында өвөс, итуугааның, көжүтүң-күл-биле эрттип келген.

Шуугааның 270 гектар черге чажар сулааның үрелиң үзүчүлгөңгү талазы-биле чүгө 34 хуу болганыңдан болуп келген. Ону орнап алырыңың бүгү аргаларың турда тарым чажарыңың аргаж чок сулааны чажарыңче оралдап келгенде. Оң түнелиңде чамыдамың үш агрегаттары ажил чок дөрт хүн турган. Мычангаш Очур-оол дөң шыкша трактористер МТС-че чанганнар.

Тракторист Аштытык № 5 трактору үрелде-ле 6 хонган турда оңу септөөр талазы-биле МТС-тен алың-даа дуза чедирөөң. Бады-Байларың трактору ийи хүн үрелиңкиге таварышкан турган.

Көдө даргазы эш Бүдүрүкбай, партия оргнаастаарың секретары эш Биче-оол болгаш агроном эш Очур-оол хову ажилыңың хөжүдөшкөңгү чүгө белеккен албаанымыста дийип чуртары окта шык эвөс.

Сөзүгү хүнерде хову-даа, трактор-даа бригадаларыңың үчөгөңгү сөң-түңүң үндүрөөң. Оң түнелиңде медө бээрде салаа бзып санап «ол ховуда мыча, дөо ховуда

(3 арыл).

Д. Бочаров.— Делегей байдалыңың допчуламы (4 арыл).
Четпестерин чайладыр (4 арыл).
Кино: Ч. Артемов.— «Ас-кежи» үнөөрү (4 арыл).

БҮШ-КУЛЬТУРА БОЛГАШ СПОРТ:
С. Оюн.— Шаңнаа кубок дөш маргалда (4 арыл).

Көдөңгү агроному, коммунист эш Туров бодунуң кара туралы-биле тараа культураларыңың үнүккөңгү хынап көрбөй, күдүн илгир басыраан арбай тарааны 50 гектар чаштыгар. Эш Туровтуң шак мындык чоруну көзө тура партия оргнаастаарың, СЭКП райкому оң-биле элгичип турарың кижичи кайгар.

Хову ажилыңа күш-ажылдык оргнаастагы сөзүгү хүнерде делди кошкан. Чижээ, майның 8-те дүшкөңгүң 2 шактан 5 шакка чедир улабас чаргы болуп, бир кижичи чөк багай, бирөөн ажилдап кылдыр чер чок, өскөң оларга ораа-суур багай дийип шуугаап келген чорук оңу херечилеп турар.

Көдө ам-даа 1000 чыгын гектар черин ажилдап кылдыр. Бир өвөс бо темп-биле турар болза оңу май ай иштиңде ажилдап кылдыр берге.

Районуң «Тилдегелен» колхозу чамы тарылааны эгелдешкөн бээр ам бир ай болуп турар. Тарылаа ам-даа дозулган. Сөзүгү хүнерде үрелиң орнаарыңың айтарымы база көдүрүп турар.

Районуң чамык удурутчу ажилдап кылдыр бо шыдажар аргажок улау четпестерин көрө тура-ла «Мурнакчы» колхозта ажил оргнаастагы, сөзүгү үдө Сталын аттыг колхозта база өкжөөңгү дийип, чүгө уралаайы турарар. Партияңың агитас-массалык ажилдарың хову турлаагыңа кошкан дүргүскаң.

Бо байлаадан алгаш көөргө Бай-Тайга районуң колхозтары часкы хову ажилың хамык районлары мурнап эгелдеш хирезинде түнелиңде келген эң сөзүңдө доозарыңа чедип турар.

С. КОМБУ-ООЛ,
«Шынык» корреспондентизи.

ЭЛБЕКШИЛЧЕ ОРУК

(ССРЭ-нің Көдө ажил-агы министри эш В. В. Мацкевич-биле беседа)

тен кезилдеш болгаш өскө-даа ажилдарың комплекслиг механизастаарыңа, а ол мыкшак мал ажилың фермаларыңа хөй күш үнөр ажилдарың комплекслиг механизастаарыңа херектөөр техниканы дөшкөңгү көргүзөр.

Чамдык ийикке, азы ийи механизаторлар 100 болгаш оң-даа хөй гектар кукурузаны база 20—25 гектар хлопчатника тарып олурут аргаы берип турар машыналарың чамыдамы улау совурулганы болдуруп турар. Көргүчүлүгү ховуга асылык болгаш жокула машиналары-биле база чөшөк-кесекер-биле яны-бүрү маргалларнык тракторларыңың ажилдарың көргүзөр.

Техниканы шың ажилдар чорук чамдык сааныңа 50 болгаш оң-даа хөй инвентари, хаван ажагыңың—300—500 хаванчыңа, а куш ажагыңың ийи-үш муң дагааларың ажап, тежөөр аргаы оларга кынап берип турарың көрүчүлөр мал ажилыңың хоорайжыгаңа танымың болулар.

Эртен дөшкөңгөңгү көдө ажил-агы бүдүрүлгөсиге мурнакчыларың чедип алган чүддөңгөңгү чүгө дозулган түнелдерин көргүзүп турар. Ам болза үб областың, крайнык азы республиканың байдалдарыңа таарымчалык ажилдап болур көдө ажил-агыда ажилдарың яны-бүрү депшигелгич методтарың тодаргай чижектерге илердип турар.

Дөшкөңгөңгү онза чүддөңгөңгү бирөөн болза көдө ажил-агы бүдүрүлгөсиге экономиказың бүгү талазы көргүзөр болуп турар. Чуртуң кол-вол бодуус-экономика-

ти зоналарыңа көдө ажил-агы бүдүрүлгөсиге эң-не рационалдык оргнаастаарыңың дуржуламы мурнакчы колхозтарың болгаш совхозтарың чижектеринге илердип турар. Продукция единдизыңга күш-ажыл болгаш хөргөңгүлөр чарыгалдарың алаан куулаарың база оң бот-үңөңиң чингидиря чедип алган мурнакчы ажил-агыларың көргүзөңгөңгү улау черин үндүрүп турар.

Алгай крайнык «Поспелихинский» совхозунуң «Сибирь» павильонда дөшкөңгү дуржуламы үлгелерин көргүзүп турар. Ийи бир центнер тараа бүдүрүңгөңгү бирден өвөшкөн кижичи «

Агитаторларның ажылын четпес удуртуп турар

Току районунун партия эге организацияларының агитаторлары ажылы чонун ортузунга масса-политиктиг ажылы сөөгүтү уенин дургузунда элден аяккапкан. «Совет Тыва» колхозун тудуг брига-данынч бригадир, агитатор эш Чакымай, Сметыг-Хемле мшш ажыл-агый черинде агитаторлар Май-оол, Уставникова болган өс-көдөр-дээ ажылы чонун ортузунга партия-политиктиг ажылы калбартып, бүдүргө планнарын чедирининч күөдөиринче олар-ны мобилизациялап, муралчыларын дургузган бугу ажылчыларын ортузунга непередир дээш орадамын турарлар.

Иныг болза-дээ районда масса-политиктиг ажылы кампана ке-виринг чорууп турар бел чүрөн айтыр керек. Колхозтар, рай-прокомбинатта болган Сметыг-Хемини мшш ажыл-агый черинде партия организацияларының агитаторлар ЦСРЭ-нин Дээди Советине сонгудаларын үезинде элден эки ажылдан турган болза-дээ, ол сон-гудалар эртен соода ажылы бар-кы соксаатан деп чугаалап болур. Чикээлгерге, райпрокомбинатта агитатор Юрченко, «Май бири» кол-хозта агитаторлар Бөрбө, Кожубай, «Совет Тыва» колхозта Там-

дин, Сапый олар боттарында бы-жылгаан участоктарында дыма үр-уенин иштиле барбаанар. Колхоз-чулар ортузунга партия-агитация ажылы чорулардан туржу, арагалар, багай үзегер-чижек көр-гүзүп чоруур Тамдын, Сапый дөөн мшшаш кижилерге «Совет Тыва» колхозта партия организацияны хар-мысалгалыг болган хүндүтүп пар-тияжи даалга берип, оларны агита-торлар кылдыр бадзыааны шын эвес.

СЭКП Току райкому, оң пропаганда болган агитация килдизи районунда агитаторларын чөвү-лөт хуралдары, сургаалдыг семинарларын үр уенин иштинде чорут-пайн келген. Оң журунда анык агитаторлар агитация ажылын кан-дыг хевиринг чорутса эки, кандыг айтырлар бо хүнерде чугула бо-луп турары, болук кижилерге со-лун номчуп таныштырары эки бе, азы беседалар кылып бээр дээр бе дөөн чикестиг чамлык айтыр-ларын эки билбес болуп турар. Мынчанган агитаторларын дур-жулга солчүшкүнүн чөвүлөт ху-ралдары, сургаалдыг семинарла-рын партия эге организациялары өй-өйдө чорууп турары чугула.

И. ДАРЫГЫ.

Чедишкиннерни улам быжыглар

Эрткен чылдын төнүзүнде Барыш-Хемчик районун «Кызыл туу» колхозунда 400 олуттуг чаа клубту ачкыган. Удараанда-ла анза яны-бүрү культура-массалыг ажылар калбарып, ол колхозчулар-ның культуру дымтанылганын төвү болу берген. Ам мында ыры-нын, шиини, хөгжүмүн, ташчы-нын, күш-культураның бөлүмнө-ринде 45 кизи кырып, олар док-таамал ачылдып турар. Бөлүмнө-рүн киржикчилеринч хей кезин колхозчулар болур.

Бот-тымыгыр уран-чүү бөлүм-неринч ажыларын экижиринге колхозта көдө ажыл-агыйның тус-кай эртемчилери, шөөлөндү баш-кылары улу күш бооп турар. Баш-кылар Биче-оол, Тажытмаа, Дөлчө анза бөлүмнөри эки удуртушкан, чаа-чаа чүүдөлер чогаалык ты-варыга багай эвес киржи турарлар. Сөөгүтү үлө бо талазы-биле Барам, Каротмаа, Илмай болган өске-дээ салым-чааныг колхозчу аныктар база өлөрсөн.

Көдө клубту ажылы чоннарын дымтанылганын төвү болдулар десе, оң ажылыга активти кал-баз-биле киржиштирип, клубтуң че-вүлөтү, ачыдакчылары чогаалык чыгы, тымыгыр бөу-биле ажыларды чугула болгай. Мынчанган бистер национал хөгжүмүнч эвөөш эвес херекселерин боттарымыс кылган, хыдыг хөгжүмүнч бөлүмүн тур-гускан бис.

Оң-биле кады чаа клубту дерип шимээринге колхозтуң баштаар че-ри, партия организациямы улуг ду-заны чедирип турар. Иланыг кол-хоз дартыг Чылык-оол, партия ор-ганизациянын секретары эш Би-че-оол олар боттары уран-чүү бөл-гүмнөринге идеялыг киржи тур-арын демделгери чугула.

Клубту ачкыткан бөр бир чыл белин четпөөн болза-дээ бистер оң ажылыга чамлык бурлугар башкыларын кылганымсты чоокта чаа районга болган бот-тымыгыр уран-чүү бөлүмнөринч көрүлгө-лөниң түпнелинде көзүлгөн. Анза бистин колхозун аныктары бири черин алганар. Ам согулга чүд дө-дө, чедип алманган ол чедишкин-нерни улам быжыглар, чедир кыл-дымаан чүүдөлерин кызыр ужу-рут.

Бо чымын клубтун иштин шту-катуралар, анза библиотеказы не-мей тудар. Ол мшшаш олар таар-ымчалыг студ, сандаларын көрү-чүлөр залыга четчелен белеткөө болган нитини-биле клубту көрү-шүтүп кылдыр дерип, шимээр. Ол бүтү ажыларын клубтун ачыдакчыла-ры колхозтун тудуг бригаданынч дөткөчө-биле культура-чыры-дымшкын албан черлеринч ачы-дакчыларының көрүлгө доостуру-ну бетинде бүрүн кылып азырлар.

Д. ШАКТАР, клуб эргекчиши.

Чөөн-Хемчик районун дуржулга станциянын санчызы Куулар Чачык бо чымын иектен сүт саары-нын талазы-биле белик көрүзүл-дерип ачылдып турар. Ол май 1-ге чедир бир иектен-не 641 килограмм сүтү саап алган.

Чурукта: Куулар Чачык.

Дончуу-биле

Улуг-Хем районун Жанов агы-ты көдө ажыл-агый артелинин ке-шигуниери апрель айда далга тырттырар дээрбени ачылапта киргенер.

Колхозтун болган колхозчулар-нын далганга херектели дээрбе бөрү-нү-биле хандырып турар. Дээрбе күдө 3 тонна ажы тарааны тырт-тырып турар.

Я. ОНДАР.

Эрзин районун «Мөрөн» колхоз-чунун тудуларында 63 колхозчу-лар, 40 аяг болган 2 автомашина ачылдып турар.

Тудугчулар 3 өрөөл магазин бажынынын, урулар ачылган, 12 машина турар гаражыг болган чуртталга бажынынын база мал кажааларынын тудуун дөңгө чору-луп турарлар. Тудуг материалдары четчир санын-биле белеткетилен.

Н. ОЧУР-ООЛ.

Барыш-Хемчик районун «Ком-сомол 30 чылы» колхозунун тудуг-чулары чыл эгезинде бөр чурт-талга тудуунда 6 бажынын бүрүн доолуп, ачылапта киргенер.

Амгы үлө тудугчуларынч иш-тинде 25 киши школа бажынынын тудуун дрген теж-биле чорулуп турарлар. Х. Манзыржык, М. Оңур, Х. Бүдөрөк, С. Болур-оол болган өн-дээ өскөдөр хүнүң оналгаанын 125—150 хуудан куудалтайн турарлар.

М. ДЫЛАЙ.

Эрзин районун баштаар чери районун «Мөрөн», «Кызыл сым-ды», «Чаа орук» колхозтарының Тере-Хөдө чуртталга турар малчы-нарынга даректу ачкыган.

Ларек май айның 5-тен эгелен ачылдып эгелөөн.

К. ВЛЗЕЙ.

Ындыг четпестерни моон соңгаар каталтап болбас

Чүр районун «Торгалыг» колхозун мал ажылында четпестери демделгенин барып болбас. Барык-ла апрельде бири чартымыга чедир төрөөн койларынч хураганна-рының 11,1 хуузу, төртүтүгөн анайларын 13,1 хуузу, бызаалар-ның 7,1 хуузу хорамчага таварыш-кан. Койжу Бадрыраанын ажаалга-нында хураганлардан 51, койжу Контаржыттымын 37 хураганнар хоран. Малдың чаш төлүнүң ажаалганы, четпегелгени баксы-ратканында болган ишти чыгыт, кургаг кажаалары баш буртунар белеткөөсүндө чаш малга бер-гелешши таварышкан.

Зоотехник эш Лайза, мал өчкү-ли эш Макал-оол Ирбитей, Чалаа-ты, Ак-Чыраа дөөн мшшаш мурак черлерде малчынарга 5—6 айлар-ның дургузунда чангыс-дээ катал барбаанар. Моон ап көргө, мал ажылынын тускай эртемчилери малчынарга боттуг дуулашпайн, оларынч-биле харылаанын кончуп кошкык тургускан деп чүве тодар-гай-дыр.

Артег баштаар чери, оң дартыг эш Марин малчынарынч ачыды-ралында ак-дээ четпес санын салып турар. Ирбитейде, Чалаагыда чурт-талга турар малчынар 1957 чылда-гы күш-хүнүнүнч төлөвирин—75 муң рубльди барык-ла бо чылдын апрельдин бири чартымыга чедир албап болган. Оң иштинде малчын Кенен-Херекте өг-бүлөсүн-биле кады күш-хүнүнүң төлөвири 1200 рубль, кадарыч Хунажыкка 800 рубль чөөккө чедир-ле төлөп беринмейн турган.

Чамлык малчынарынч кажаал-арынч ишти дымшын, тар, оң бир-дөрбөлчүн метр черинге 3—4 чедир боос кой, өшкү сымкарлажып, малагыны ирт, серге-биле казы туруп турар. Өшкү кадарычы эш Туунуң боос өшкүлөрининч аразы-на 37 серге, эш Дөртөмөйнинч сер-гелеринч аразында 60 ажыг төртүр өшкүлөр казы кажаалаттынын кел-

ген. Иныг чорук өске-дээ колдан-ларга бар. Шап мындыг байлаада 93 кой, 45 өшкү ара салган. Мын-чанган малга четчир санын, дым-пш эвес, чыгыт кажааларын бел-еткөөр, боос шээр малды иртер, сергелерден атылап турдулары өн-дө негеттишип турар. Малдың үт-күндө будулганынын болган сан-дөргай чорукту чайлаадынын үе-зи келген.

Сүт-баран фермаларында сазр илектеринч ажаалтамы чогуур не-гелешши чедир өкчөлөөн. Бо чылдын бири кварталында сүт сандыг өрткөн чылдыннын дыка кудулаан. Фермаларда зоотехниктиг турстарынч өрөгелтеши чорбастаан, өскү агитация дөткөттимейн тур-ар. Таймыр ажылы кошкык тур-густушкан. Илектерин саарынын, оларалдырынын, четпегелеринч бол-ган сугтарарынын хуң чурку тур-густушкан. Савалар, саанычларынын калаттары, аржылыдары чедирше. Арыг-шөөр чүрүмү сагытпайн турар.

Ак-Чыраага, Сарыг-Хөдө белет-көөн 47 тонна, Торгалыгынч улу-дунда 10 ажыг сарат ситенин ма-чиген, артегдө мал чевире кайы-ламаан чөк чарыгдалтыган. Кыш, чаш дургузунда чевиринч чарыг-дарынынч чикеш нормалын тургус-пайн турган. Колхозтун улуттукчу-лары малдың хорамчага таварып турар чоруктарында боттарында чогуур түнөлдү кылбайн турар, чүгө яны-бүрү зарыгынынч чыл-дааныннан мал хорал деп турары шын эвес. Колхозчуларынч хуу-зунда малын иштинч малындал агылдары чугула. Бо айтыртын колхозчуларынч иштинч хуралынч азы артег баштаар черинч хурал-заны шиттирээр керек. Нити-нинч мал ажылында шак мындыг четпестерни моон соңгаар каталтап болбас.

Д. СПИРИН, Д. ЧЫМБА.

Ажылды сегидер

Сүт-Хал районун «Алдан-Маа-дыр» көдө ажыл-агый артелинде тудуг бригаданын сөөгүтү өлө ажыл-давайн барган. Планада 50 ажыг чуртталга бажынары, чаа тудар болган чедир кылдыр тудулгал хей.

Иныг турбузе амгы үлө ту-дуг шөөдөринде дилит материалла-рын санавакка, чүгө 100 кубо-

метр мшш бар.

Бригаданың 75 ажыг кижинде-де Сегбеге удуртканын чүгө 8 кизи Ара-Азгыда чугай ертели ачылдып турарлар, а өскөдөр ачылдавайн турар. Бригадир Да-жи-Нанча тудуг бригаданынч күжүн багай организацияп турар.

М. ДАРЫЙ-ООЛ.

Доостулары чугула

Эрзин районун төвү Эрзин суур-га өрткөн чылдын август-да чаа алтса ажыларын планнаш бажы-нч тудуп эгелөөн. Оң кол тудуун ол чымын-на доолупкан, а кышазы, иштинч херекселерин чогудан

ачылгалга кирбейн барган.

Чедир кылдынмаан черлерин чет-челен кылган, үк тудуун ажы-далга кижирери негеттишип турар апарган.

В. КЫРГЫС.

Тараа пунктуларының тудуунга

Бистин абзаымынын колхозта-ры болган совхозтары көдө ажыл-агыйнын бөдө бүдүрүчүлүг тех-никалары-биле чыл бүрүдө хандыр-тынышкан, тарылга шөөдери кал-бартын тараа культураларын хей-биле өстүрүп турарлар. Бо чымын күдө салдаттарына мурунку чыл-дарга кези турганындан хей тараа чедир дээрн бадилтир.

Колхозтардан болган совхозтар-дан келген тарааны дргөн хүлөп ап, чаа дүжүтүүчү тараанын чиди-ринг чөккө ажаап, кадалаар дөөн тараа хүлөп ап турар пункттар боттарынынч саял херекселерин ба-за техниктиг баазаларын калбартын турарлар.

Бо чымын областа тараа салдат-тарынынч нити ишкери өрткөн чыл-дан 6500 тонна тарааны хейлү уруп ап болур кылдыр өөр болган оң иштинде Туран хоорайга 3200 тонна, Кызылга база-ла ол хере-тараа кирер салдаттар туттунар. Та-раа шыгаар черлеринч тулау дрген теж-биле чоруп турар болган кылдыр ажылдарынч 40—50 хуузу бүтүнгөн.

Тараа сургаалышынын дүргө-дир соруга-биле бо чымын областа «СЭС-2» деп алды турум тараа пункттар машиналарынч тургузары планнаттыган. Ол машиналар бир хонувта 300 тонна ажы тарааны сургаалып болдулар. Ук машиналарын Кызылдын, Чадананын, Бай-

Хаактын тараа хүлөп амыр пунк-туларында тургузуп турар. Тарааны чүдүрер, дүжүрер ажыларынч ме-ханизаастар талазы-биле эвөөш эвес ажылар планга көрүнгөн. Күдүн хей тараа келер Кызылдың Туранның болган Бай-Хаактын та-раа хүлөп амыр пункттарында тараа дүжүрер машиналарынч тургу-зар. Иныг машина бир машина-ның эвекелген тараанын чүгө 3—4 муңтала дүжүрер. Оң агыда та-раа хүлөп амыр пункттарга тран-спорттарынч, тараа чүдүрер маши-наларынч мейл бөр. Чадананын болган Кызыл-Махалыктын пунк-тулары бо чымын көжүп чоруп элекстростанцияларынч, тараа арыг-лаар машиналарынч азырлар.

Тараа хүлөп амыр пункттарга чаа тудуларын кылдырыга, эрги тудуларынч сентеринге болган яны-бүрү техниканы тургузарына бо чымын бүдүн чартык миллион рубльди чарыгдары көрүнгөн.

Тараа хүлөп амыр пункттарынч улуттукчулары белеткел ачыла-рында көрүнгөн херекселеринч бү-рүн ачылган, дүжүт ажаап азымы-мынынга чедир тараа урар черле-ринч болган өске-дээ чепсек-херек-селдеринч бүрүн белеткетиленга турарынч хандырар ужурутгалар.

Д. ДЕЕВ,

областың тараа продуктулар эргелелинч начальниги.

Эки шынарлыг тудуг дээш

Чөөн-Хемчик районун Ленин аттыг колхозунун тудуг бригаданы-ның кешигуниери боттарынынч му-рунда салдыган соругалын алдар-дын-биле күөдөир дөөн ажылы-нынч темпизин шапынчылдып тур-арлар.

Тудугчулар кылып бүдүрер объ-ектилер зайы-биле эвеналарга ху-вааттыгыналар. Сөөртүкчүлөр эвен-оон-дээ өскөдөр хүн-бүрүңүң ажыл онаалгаларын 140—200 хуудан кудулалтайн турар.

— Бистин бригаданың мурун-да тургустушкан соругалын күөдө-иди болурунч бүгү аргалары бар. Чуртталга бажынары, мал кажаа-ларынч агыда культура-амыл-раалык, бүдүрүлгенинч тудуларынч хейлү кылдыр бис. Бригадада бажы-чылар эвөөш-дээ болза, күш-ажы-лык организаасталтыган. Тут-тус эвеналар, кижилер боттарында онаашкан ажыларынч дргөн, шы-вардыг кымырынга сонургалын салып ачылдып турарлар—деп ту-дуг бригаданынч бригадир эш Сотпа чугаалап турар.

М. СЕВЕН.

Парлаттынмаан чагааларынч изи-биле

Току районун Кызыл-Дашынч суурда киномеханик эш Мошевич багай ачылдып турарын эш Дарый редакцияга бижөөн. Редакциянын чоруткан материа-

маан 30 бажынарынч крышааар, оларынч кадалааларынч тудар ажыл түдүктөн турар. 180 ажыг кубо-метр кымын, чуга манзалар дал-дын белеткетилен.

Бызаачыларынч ортузунда соци-алистик чарыштык калбарганы-биле мурунчтыларынч хуралынч өзүп турар. Балдар-Доржу, Шахтар-Сюрюн, Влэй-оол, Досум болган оон-дээ өскөдөр хүн-бүрүңүң ажыл онаалгаларын 140—200 хуудан кудулалтайн турар.

— Бистин бригаданың мурун-да тургустушкан соругалын күөдө-иди болурунч бүгү аргалары бар. Чуртталга бажынары, мал кажаа-ларынч агыда культура-амыл-раалык, бүдүрүлгенинч тудуларынч хейлү кылдыр бис. Бригадада бажы-чылар эвөөш-дээ болза, күш-ажы-лык организаасталтыган. Тут-тус эвеналар, кижилер боттарында онаашкан ажыларынч дргөн, шы-вардыг кымырынга сонургалын салып ачылдып турарлар—деп ту-дуг бригаданынч бригадир эш Сотпа чугаалап турар.

М. СЕВЕН.

саванынч тударында, дериншикне-ге, тракторларынч, машиналарынч болган дерип-херекселеринч төлө-гөинге күдө 75 миллиард 400 миллион рубльди чарыгдан ийке-ле, азы ийги, үшкү, дөртүк беш чылдар планнарынч дургузунда болган бешки беш чыл планынынч үш чылдарынч дургузунда ол со-рулгага чарыгдалындан он милли-ард хей болуп турар.

Нитилде бүдүрүлгенинч хөг-жүдөзинч тодаргай үе-чазанынч уенинче чер ажылыг эвес чурт-такчы чонунч элден кези көдө ажыл-агыйга машиналарынч, удо-ревниен болган өске-дээ чүдүреринч бербишкан, көдө ажыл-агыйга са-гыш-сеткили каттыгынынч турар алдар деп, К. Маркс бижөөн. Кол-хозчу тургузуну тургускан үлөң бөрү чер ажылыг эвес, тодаргай-лаарга, хоорай чурттакчыны чон-чүк көдө ажыл-агый бүдүрүлгө-лине ол сагыш-сеткил каттыгыны-рымынч онза улуг апарган: кол-хозтарынч болган совхозтарынч хер-егелинде хандырары-биле улуттук-тун бүдүн адырларынч—трактор ту-дугун, комбайн тудуун, көдө ажыл-а-гый машиналарынч өске-дээ яны-бүрү хевирлеринч тудуун, ми-нералдыг удобрениелер бүдүрүлгө-лүнч тургускан. Оң агыда, хоорай чурттакчыларынч көдө ажыл-агый бүдүрүлгөинге болуун хуула күш-ажылы-биле көдөүгө улуг дузаны чыл бүрүдүгө база-ла көрүтүп ту-рар, оларынч бүдүргөн продукция-зынч чамдымын хуваашпас фон-дуларынч алдыривиче кирип турар. Мынчанган болуунч тылтын келер үлөңирининч-дээ талазы-биле, ачылааттарынынч характеринч-дээ талазы-биле (оң журунда ху-ваашпас фондур көдө ажыл-агый артелининч кешигуниеринынч аразы-на хувааттыган турар болбас, чү-гө нитиинч бүдүрүлгенинч херек-селдеринч көрүлгөн турар) кол-хозтарынч хуваашпас фондур

шын-лаз нити улустуң өңчүтү-гө чөөкшүлөжүм турар.

МТС-теринч техниканы колхоз-тарга сазар чорук колхозтарынч материал-техниктиг суурунч өздө-дөш, иныг болганда оларга бүдү-рүлгенинч чепсек-херекселеринч нитилештирилгенинч өздөшүнч айтып турар. Оң-биле кады ол чо-рук күш-ажылынч нитилештирил-генинч өздөшүнч база айтып турар, чүгө дөргө, Маркстын бижөө-ни-биле-алдыга, техниктиг хандыр-гынылганынч бөдө денгенинч үе-линде «күш-ажылыг кооператив-тиг характери күш-ажылыг чөп-сөниң болуунч бүдүр-байлаанынч негей бөрү техниктиг эргөжөк чу-гула чүү болу бөрү» (Баштал, том. I, 1949 чыл, арин 392).

Тараачыларынч хуула эрге-ажыктарынч социализм тургузуун-чунуң нити эрге-ажыктары-биле дүшүрүлүшкан, кооперация бол-за, тараачыга социализмге шил-чириинч эң-не бөдүүн, белен, чед-дир алдынгар ору болуп турар деп, В. И. Ленин өрөктөн. Ол, тараач-чыларынч кооперастарынч анза бүгү талазыг, хамыктын мурун-дү бүдүрүлгени дуулаамчыны көргө-рө-биле холбаштырып турган. Кө-дө ажыл-агыйга 100 муң трактор-ларынч бөрүниң болган социализ-минч орунга тараачыларынч бы-жылы-биле турар алынгата иныг яны дуулаамчынынч дугайын Ленин күзөп чоран. Коммунист партия-нынч сагыш салымшынарынч ачыны-биле бистин социализмг кө-дө ажыл-агыймыс 1957 чылдын эгезинде 1.577 муң тракторларынч турган (15 аяг күштүг кылдыр шилчигерге иныг), оларынч ил-тинде 1.178 муң тракторлар кол-хоз бүдүрүлгенинч херекселдеринч хандырары-биле МТС-терге мөөн-деттиген турган.

Улетир тракторлар-биле болган

өске-дээ машиналар-биле колхоз бүрүзүн хандырарынч болдулар аргак чок турган үеде машина-трактор станцияларынч организа-астары амыдыралчы эргөжөк чугу-ла турган, чүгө дөргө МТС му-рунчгы техниканы бүтү колхозтар ачылган болур кымын турган. Оң-биле кады машина-трактор стан-цияларын ол үеде машина-трактор партиянын эң-не бүдүрүчүлүг ачы-ларынч хандырары турганар. Амгы үеде колхоз бүдүрүлгенинч тра-кторлар болган өске-дээ машиналар-биле хандыртылганынч байдалы шиттирили-биле өскөргөлөн. Бар эвес 1932 чылда үш колхозка ор-туума-биле чангыс трактор онаа-зынч турган болза, нычарга 1956 чылда колхоз бүрүзүнө ортуума-биле барык-ла 8 фидиктиг трактор-лар (анз 15 аяг күштүг кылдыр шилчигерге 14 тракторлар) онаа-зынч турган. Ол чорук колхоз бү-дүрүлгенинч техниктиг хандырарыга мырнай өскө байдалды, колхоз бү-рүзүн чогуур санынч тракторлар-биле болган көдө ажыл-агый ма-шиналары-биле деринянынч бүрүн болдулар аргакынч тургускан.

МТС-теринч сентеге-техника станциялары кылдыр өдө органи-заастарынч үндөенинде, МТС-теринч техниканы колхозтарга са-дарыкче шилчиринч үндөенинде кооперастаттыган тараачыларынч амгы үеңдү техниканы-биле болду-рунча ал элекшадик хандырарынч деняныч идеяны салдынганы оң илден-дир. Колхоз тургузуунч улам мынч хөгжүлгенинч болган МТС-теринч техниканы колхозтарга са-дарынынч талазы-биле партияныч болган чазактынч хүдөө алган хем-чегери болза, деняныч айтмыш-кынын колхоз тургузуунч хөгжү-дөшүнч чаа негелелеринге болган чаа соругаларынч таарыштыр хажык чок боттандырганы болур.

Көдө ажыл-агыйга күш-ажы-лыг бүдүрүчүлүгүнч өздөшүнч бол-за, бүтү нитилелдинч хөгжүлгө-лө-нинч кол негелелеринч бирөөнч кылдыр, чүгө дөргө, «нитилелдинч кылдыр-тас, мал болган өске-дээ чүдүрер бүдүрүлгенинч эвөөш үе не-геттиген тудуу-на нитилде өске материалдыг, сагыш-сеткилдиг бү-дүрүлгенинч хей үеңи уялуп алдыр» деп, марксизм-ленинизм өө-рөдө турар. (Маркс биле Энгельс-тин архиви, т. IV, арин 119).

Материал болган сагыш-сеткил бүдүрүлгенинч бүтү адырларынч эң белик хөгжүлгөшүнч негеп турар, социализмден коммунизмге чөөртү шилчигеринч үезинде Маркстын ол айтмышынынч онза чугула ужу-рутталыг болуп турар. Бистин бүтү социализмг үлөтүрүлүштүнч чаа көдүрүшкүнүнч улуг чазай программанынч партиянынч XX съез-динч төлөвилгөн. Чонунч кизи сан-дынч онаштыр үлөтүрүлүг болган көдө ажыл-агыйнынч кол-кол про-дуктуларынч бүдүрүлгенинч талазы-бил

